

Sant Joan

PRENSA
COMUNICA

Nº 203 - 23 OCTUBRE 1.987

8-11-87-7

MALLORCA

Dansa campestre. Gravat xilogràfic per a capçalera de romanç. Segle XVIIIè.

MALLORCA

TEMA
DE
3-11-87-7
MALLORCA
TEMA
DE
3-11-87-7
MALLORCA

Revista SANT JOAN

Nº 203 - 23 d'octubre de 1987

Edita: Centre Cultural de Sant Joan

President: Carles Costa Salom

Adreça: C/. José Antonio, 13

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

Depòsit Legal P.M. 2-1979

DIRECCIO: Col·lectiu "Quatre Vents"

COL·LABORADORS:

Miquel Florit Huguet

Carles Costa Salom

Joan Jaume Nigorra

Joan Matas Gayà

Antònia Costa Bauçà

Maria Company Nicolau

Francisca Barceló C.

Toni Bauçà Matas

Mateu Barceló Matas

Toni Vidal Llaneras

Jaume Mola

Pere Gil

Un ballador

NOTA:

Els articles publicats en aquesta revista SANT JOAN, expresen únicament l'opinió dels propis autors.

ACCIÓ SOCIAL

A través de l'àrea d'acció social, el Consell de Mallorca

compleix una tasca assistencial bàsica mitjançant el conjunt de centres que són propietat seva,

i amb ajudes a totes les entitats amb fins socials a Mallorca.

L'Hospital General, l'Hospital Psiquiàtric, la Llar de la Infància, la Llar de la Joventut, la Llar dels Ancians i el Patronat Verge de la Salut,

són els Centres que el Consell Insular té al seu càrrec. Però l'activitat social del Consell de Mallorca no s'acaba aquí. Es concedeixen ajudes a nombroses entitats de l'illa, amb importants subvencions. S'organitzen conferències i campanyes de divulgació sanitària. Se celebren cursos de Prevenció antidroga i antialcohòlica a nivell escolar. Es potencia l'organització de congressos i simposis mèdics

i es publiquen manuals tècnics sobre temes sanitaris.

Aquestes són les tasques de moltes de persones que treballen intensament en el Consell Insular, i obtenen bons resultats per a Mallorca.

BON CONSELL, BONS RESULTATS.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Els santjoaners viatgers.

Un grup de santjoaners compost per 25 persones, durant la primera quinzena d'octubre ha viatjat per Andalússia, visitant les principals capitals d'aquella Comunitat Autònoma i també Gibraltar. Tots han tornat bons, sans i contents.

El nostre amic Antoni Ferriol i -mai mes ben dit- la seva encantadora esposa Kika, han sortit de viatge per Centre-Europa, concretament a Àustria.

Jaume Matas Galmés (Bufalí) i Miquel Joan Company Bauçà (Mena) han sortit de viatge a Israel, a on han anat a estudiar noves tècniques relacionades amb l'agricultura experimental. Esperam que aprenguin molt i mos puguin ensenyar qualque cosa.

La dinàica Maria Cartera -ningú diria que té 65 anys- va organitzant excursions amb autocar per l'interior de Mallorca. Es una manera de fer Sant Joan.

Els germans Antoni i Antònia, Parric, empresaris del Music-Bar "Tres-Dos", organitzaren el passat dia 12 d'octubre una excursió a la Calobra i Torrent de Pareis que sorti així com volien. Molt bé.

ELECTRICITAT

Gesa ha començat les obres del nou transformador en el carrer Consolació just aferrat a Ca Sa Mestra. Esperam que prest s'acabin els problemes de potència a la zona del camp, ja que des de la construcció de la plaça de la Constitució no es podia estar segur d'aquest servei per a les grans vetllades que s'hi organitzen.

DOMUND

El diumenge dia 18 es va celebrar el dia mundial de les Missions "Domund", per tal motiu nins i nines de la vila sortiren a recaptar almoina per les cases i carrers.

CLAUSTRE DE PROFESSORS

El claustre de Professors del col·legi d'E.G.B. de Sant Joan per aquest curs 87-88 està compost i la feina s'ha distribuït entre els mestres de la següent manera:

D ^a Catalina Barceló Gayà,	1 ^a Curs
Dn Joan Miralles Pericàs,	2 ^a i 3 ^a "
Dn Joan Morey Company,	4 ^a i 5 ^a "
D ^a M. Dolors Ceva Carreno,	6 ^a "
D ^a Ana M. Martínez Poveda,	7 ^a "
Dn Josep Roig Bauçà,	8 ^a "

BRODATS

La revista algaïdina "Es Saig" corresponent al passat mes d'agost està dedicada íntegrament als "Cossiers" i publica un interessant article dedicat als nous vestits que s'han confeccionat pels "Cossiers", la Dama i el Dimoni, en el que es diu que "les faltes de demunt (de la Dama) han estat brodades per una dona de Sant Joan". Hem pogut saber que es tracta de la brodadora Magdalena Fiol i que foren brodades de "Richelieu".

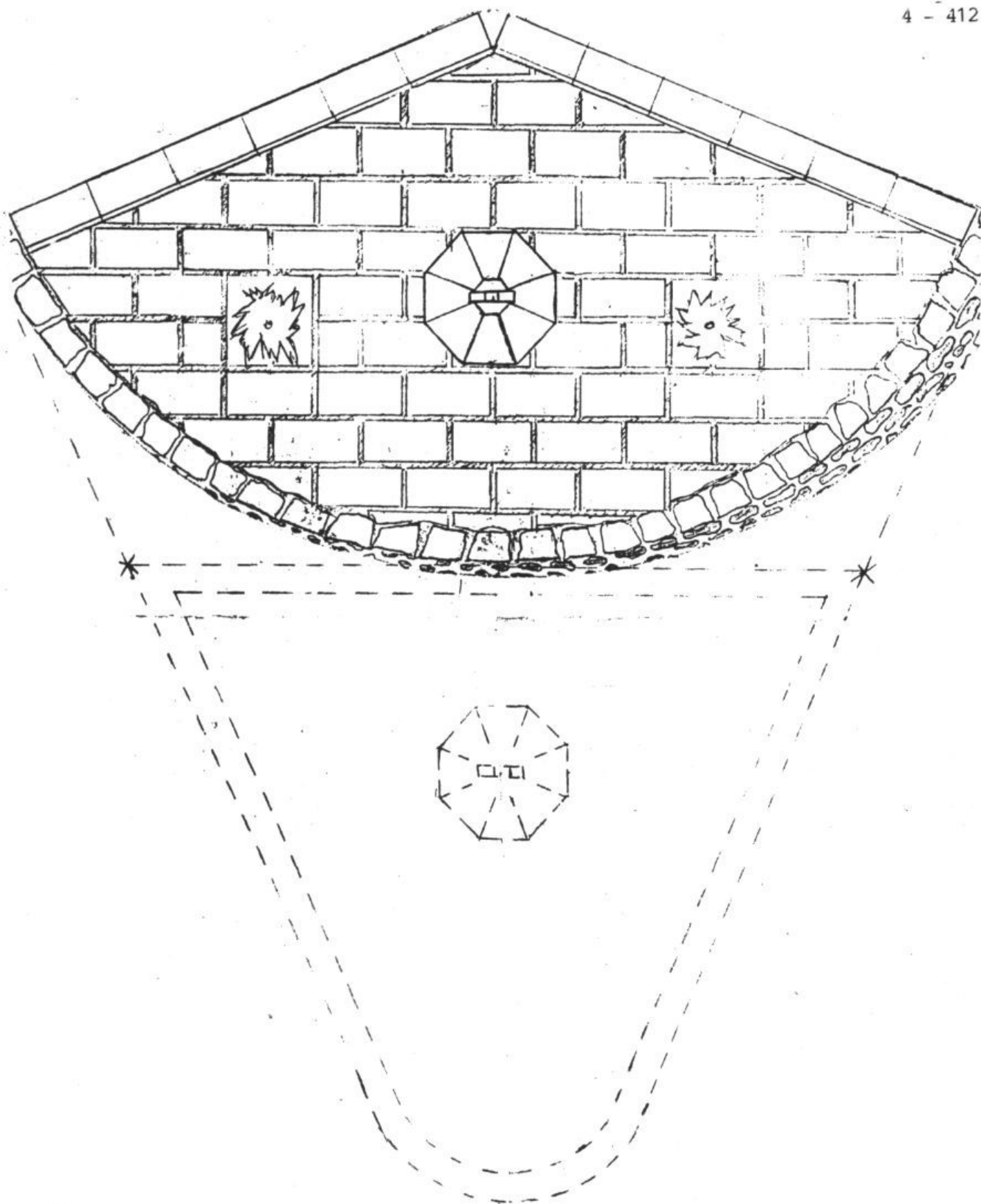
Enhorabona Magdalena i que siguin moltes les obres d'art que surtin de les teves mans.

CIRCULACIÓ

Aquesta setmana passada foren col·locades senyals indicadores del perill existent en el creuer dels carrers Major, Palma i Mestre Mas, també s'han pintat "Stop" damunt l'asfalt en el canto de Can Fiol al carrer Mestre Mas i a la cantonada del campanar en el carrer Major, així com s'han pintat el pas "Zebra" per protegir els qui travessen el carrer Palma cap al carrer Sol en el seu començament.

QUINTOS

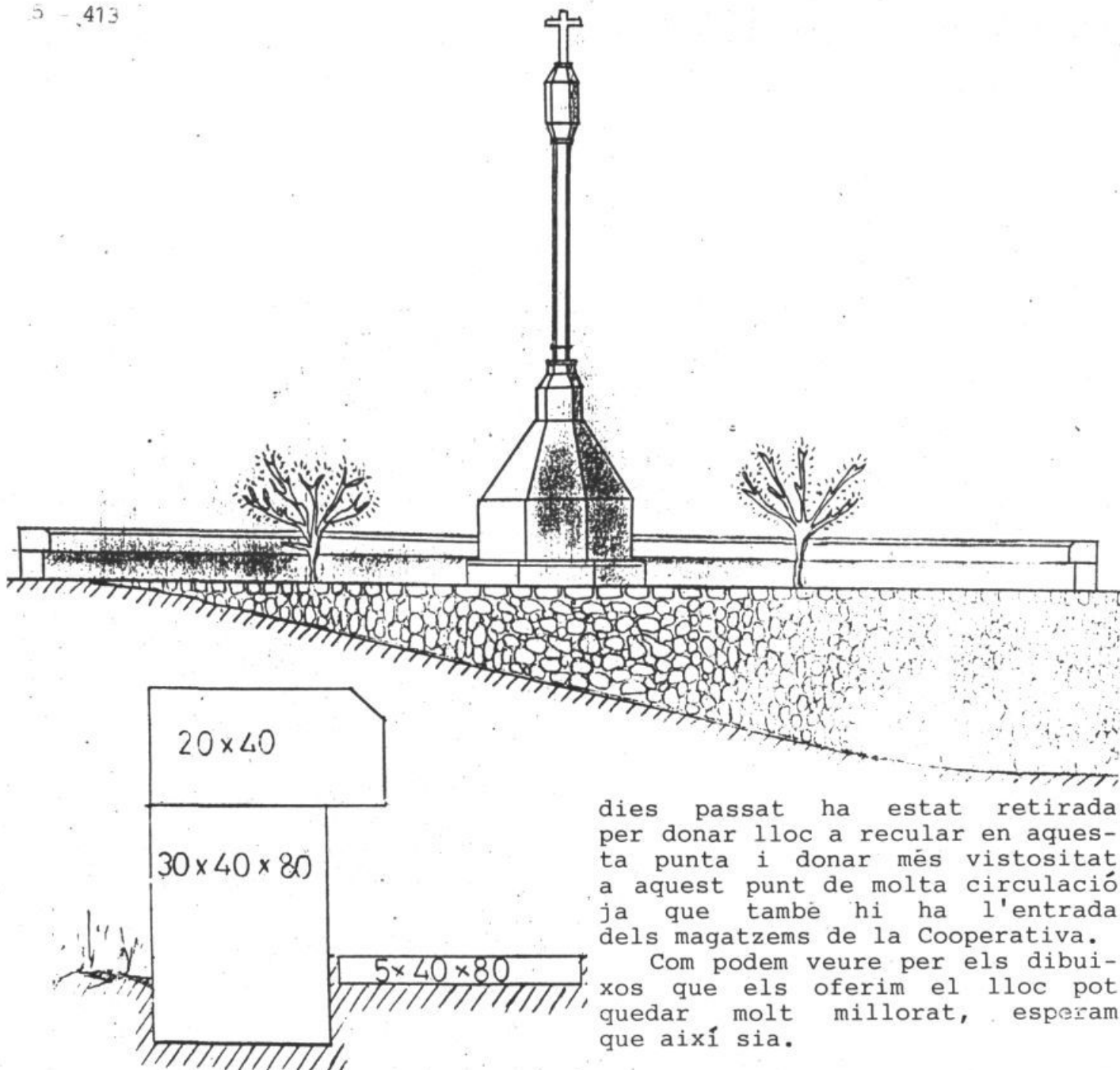
Pocs son els diumenges que no es celebrin diades de grups de quintos, que després d'assistir a missa s'en van a dinar junts, ja sigui dins Sant Joan o a fora poble.

Reforma a la carretera de Petra

A la punta formada entre la carretera de Petra i el camí de Son Baró hi havia col·locada la Creu anomenada d'En Revull;

dies passat ha estat retirada per donar lloc a recular en aquesta punta i donar més vistositat a aquest punt de molta circulació ja que també hi ha l'entrada dels magatzems de la Cooperativa.

Com podem veure per els dibuixos que els oferim el lloc pot quedar molt millorat, esperam que així sia.

QUINTOS

Estavem acostumats a que els Quintos de torn, una vegada passat les festes de Pasqua, organitzacin un ball però aquest any no ha estat així, els quintos organitzaren un ball el dissabte dia 17 en les actuacions dels conjunts Trócolos i Armonica Coixa. La vetlada fou bastant fresca i no va estar molt animada.

CENTRE SANITARI

Per l'Ajuntament estan molt animats ja que els ha vengut una subvenció de mig milió de pessetes per adequar la climatitza

ció del nou Centre Sanitari. També pareix que hi ha bones perspectives per arreglar i ordenar l'arxiu municipal així com fer la corresponent obre per evitar l'humitat que te aquell local.

ASFALT

Un grapat de veïns de la zona del Camp, estan recollint firmes per demanar a l'Ajuntament que els asfalti el seu carrer o els autoritzi a fer aquesta millora pel seu compte i els proporcionï una ajuda econòmica.

La Penya Motorista Sant Joan, organitzà com cada any la diada del primer diumenge d'octubre una jornada que mal grat les diferents plogudes del dia, fou animada i es va poder celebrar.

El Festival del Motor es va celebrar en els terrenys ja habituals del Camp d'En Fiol i el fang en una de les curves feren derrepar els automòbils donant més interès i espectacularitat a aquest "Slalom" per automòbils que es ve celebrant desde 1966. Altre volta els germans Pons Campins es feren en les primeres posicions. La classificació fou d'aquesta manera:

Guanyador absolut. Trofeu Miquel Fiol

Gerardo Pons Campins	1'49
2º Antonio Pons Campins	1'52
3º Francisco Gayà Rotger	1'57
4º Juan Jaume Matas	2'06
5º Arnaldo Matas Nicolau	2'06-30
6º Vicente Ferrer Maimó	2'07
7º Jorge Gaya Rotger	2'07-30
8º Gabriel Mesquida Bover	2'11

Clasificación Damas

Francisca Ximelis Adrover	2'30

clasificación locales

1º Francisco Gayà Rotger	1'57
2º Juan Jaume Matas	2'06
3º Arnaldo Matas Nicolau	2'06-30
4º Jorge Gaya Rotger	2'07

La plaça de la Constitució fou el marc a on es desenvolupà la Festa d'es Butifarró. Els "dimonis, capsgrossos i xeremies donaren la nota, festera i el començament de la festa; durant unes hores va esser molta la gent que desfilà pels carrers i entrada de fosca la plaça amb els fogarrons acondicionats dintre de torradores ja estava ben guardada de gent animada que torrava els butifarrons i llengonissa, menjava la coca o els bunyol a l'entretant que ballava al compàs de "Aires de Pagesia" o de "Musica Nostra" i quan estav del mes animat una brusca de dos minuts prou forta va interrompre la bulla i ja no pogueren

actuar l'Orquestrina d'Algaida ni tampoc el grup Euphoria, però la gent despres seguí torrant i fent festa.

L'esforç de l'organització era compensada amb l'assistència de gent però enguany no es va acabar el recapté que havien preparat. La festa demostra que és agradable i atreu a la gent i així el hom de Sant Joan es conegut a tot arreu ja que per aquesta festa ens visiten persones de tot indret de Mallorca.

1er. equip de futbol de Sant Joan.

PREHISTORIA DEL NOSTRE FUTBOL

Dels primers temps de la pràctica del futbol a Sant Joan, no hem trobat cap data ni dade escrita. Per aquest motiu hem acudit com altra vegades, a les fonts orals, als records directes dels protagonistes que visqueren directament les primeres manifestacions d'aquest esport multitudinari dins el nostre poble.

Primer equip (Jugadors)

Miquel Joan Bauçà (Saig) fou el primer porter.

Jaume Matas Gayà (Mates), jugava de defensa, fins que va anar a viure a Ciutat.

Joan Font Miralles (de Son Deixota), que morí en temps de la Guerra Civil, també jugava de defensa.

Francesc Mas Matas (Pagès de Na Bossa) jugava de mig.

Guillem Matas Juan (Salador), jugava de delanter (extrem esquerra)

Guillem Mas Font (Pagès), jugava de delanter (interior).

Rafel Gayà Gayà (Carritxó), jugava d'extrem dret.

Bartomeu Matas Juan (Bossa) que l'any 1927 emigrà a l'Argentina, jugava de delanter centre.

Francesc Mas Font (Pagès), jugava de interior dret.

Pedro Fiol (de Son Gall) fill del senyor de Son Duran d'En Fiol, també jugà amb el rimer equip de Sant Joan.

Mateu Costa, de Montuïri, va substituir a Miquel Joan Saig, a la proteria, quan aquest s'asentà voluntari.

Bartomeu Mesquida (d'Es Figueiral), montuirer, també va esser un dels jugadors del primer equip.

En Braçat (sols coneixem el seu mal nom), natural de Porreres, va esser en dels millors jugadors que tingué l'equip local en aquella rimerà època. "En Braçat" encara que petit d'estatura, era un gran jugador.

Els jugadors d'aquells dies, "amateurs" cent per cent, no se planyien gens, i se banyaven la camisa a tots els partits, tant aquí com a fora.

A pesar de que hagin passat més de 60 anys, veim avui que la violència no ha desaparegut dels camps de futbol. Hem de creure -i d'això hem parlarem en una altre ocasió- que Sant Joan, no era una excepció.

Actuava -per aquests motius- d'arbit i de moderador, un home que anys més avant tendria el seu protagonisme dins l'història de Sant Joan, Don Sebastià Soler (El Metge Soler).

El camp de futbol

Les primeres manifestacions del futbol a Sant Joan, les porem situar davers l'any 1923.

Els futbolistes del Sant Joan acompanyats de simpatitzans, l'any 1935 feren una excursió dia 2 de maig a Camp de Mar.

Se construí un terreny de joc, un camp permanent, dins terres del Camp d'En Fiol, terres que foren arrendades als seus propietaris i es colocà una bardissa al voltant del camp.

Aquest primer camp de futbol, estava situat prop de la sini del Camp d'En Fiol, aproximadament a mitjan lloc d'on hi ha actualment el carrer Jaume II.

L'estrene oficial d'aquest camp de futbol fou en motiu de les Festes Patronals de l'estiu i s'enfrentaren en aquesta ocasió memorable, els equips Alfonso XIII contra el Constança d'Inca.

Segon equip (Jugadors)

Jaume Jaume Gomila (Putxo), fou un gran porter, encara recordat, que durant molts d'anys jugà amb el Sant Joan, formant la segona generació de jugadors locals.

Antoni Payeras Amengual (Cocover), jugava de defensa.

Mateu Picornell Garau (Climent-Ferrer), jugava també de defensa.

Miquel Bauçà Barceló (Lligat), que morí jove, també va esser un gran defensa.

Francesc Alzamora Florit (Alzamora de Sa Plaça), jugava de mig.

Gaspar Oliver Barceló (de Maià), jugava de defensa.

Francesc Gayà Mas (Es Mestre Gana), també jugava de mig.

Un tal Sancho de Sineu, va esser un jugador estern que vingue a reforçar el Sant Joan jugant de mig.

Joan Jaume Juan (Perot) que morí en temps de la Guerra Civil, jugava de delanter.

Joan Bauçà Gayà (Tunió), jugava de delanter.

Xim Sorell (de Son Duran) també jugava de delanter.

En Pastor, de Ciutat, va esser un jugador estern que vingue a jugar amb el Sant Joan.

En Mateuet, conegut així a Sant Joan, perque fou adoptat d'infant per aquesta família, va esser un dels bons jugadors que tingué el Sant Joan, dins la seva segona generació de jugadors. D'aquest Mateuet, que el dia 18 de juliol de 1936 es trobava a Barcelona en motiu de les Olimpíades, no s'han sebut més noves.

Miquel Florit Huguet

HA MORT EN MIQUEL BAUÇA BARDISSA

A l'edat de 49 anys moria a Ciutat el passat dia 7 de setembre en Miquel Bauça Bardissa.

En Miquel era un homo sencill que passà la vida fent el be i així el seu pas per les diferents etapes de la vida va anar arrastrant bones amistats. Fou funcionari de l'escala tècnica de l'Ajuntament de Palma a on era ben considerat.

Els diferents oficis celebrats a la seva memòria tan a Palma, a Estallench, com a Sant Joan, aquí l'hi oferiren els seus "quintos", foren una mostra de les amistats que l'enrevoltaven. Descansi en pau el bon amic Miquel que si be visqué a Palma, gaudia de les coses de Sant Joan.

Des de aquí volem donar el condol a la seva esposa Elisa Mas, filla Margalida, així com als seus pares Joan Bauça i Margalida Bardissa.

INSISTIM - FALTA INFORMACIÓ

Un article publicat al passat número d'aquesta revista SANT JOAN, han bastat perque un bon patriota santjoaner possàs el crit al cel, perque afirmava en el meu article "Entre l'auforia i la decepció" que el grup d'Alianza Popular a Sant Joan no havia presentat per escrit programa electoral. Tenc que reconeixer que te raó; en presentà un. Com podeu suposar ens posàrem en marxa per aconseguir-ne un i

**CABRERA
MANIOBRES**

NO

MANIFESTACIÓ

**5 DE NOVEMBRE
(DIJOUS) 20 HORES
PASSEIG DES BORN**

lo mes sorprenent es que son molt poques les persones que l'han vist durant la passada campanya electoral i menys els qui el tenen, però a pesar d'aquest fallo tan gros a càrrec del responsable del repart de la propaganda electoral -perque es ben cert que la pitjor propaganda es aquella que no es distribueix- n'hem conseguit un. I ara podem rectificar lo que haviem afirmat fa un mes.

Seguim opinant que molt pocs son els polítics que informen als mitjans de comunicació i a canvi, molts son els qui es queixen quan les coses que es publiquen no son del seu gust o no diven les coses com ells els han dites. I això es podria arreglar molt facilment; donant la deguda i precisa informació de les coses que passen tant a nivell de partit, com particular. Però anem al cas.

El programa electoral d'Alianza Popular en coalició amb el Partido Liberal per Sant Joan que, a través de les diferents regiduries es preten dur a cap envant, molt extractat es lo següent:

-Administració Local. Primeramente intentaremos liquidar las posibles deudas. Mantendremos la administración incorrupta, saneada, austera, evitando gastos superfluos...

-Seguridad Ciudadana. Es uno de nuestros mayores deseos el garantizar la seguridad ciudadana en todos sus aspectos...

-Sanidad. Procuraremos un buen servicio de ambulancia y que no haya ningun sanjuanense que carezca de asistencia por falta de recursos; potenciaremos el consultorio médico, dotandolo...

-Vias i. Obras. Intentaremos un servicio de agua corriente potable ... finalizar el alcantarillado de las zonas que carezcan de este servicio... caminos vecinales i acequias públicas...

Deseamos la construcción de una piscina pública municipal... Apoyaremos todo el deporte base mediante ayudas económicas, así como a las entidades deportivas...

-Asuntos Sociales. Prestaremos especial atención a la tercera edad... Intentaremos la construcción de una residencia lo más céntrica posible...

-Agricultura. Fomentaremos la agricultura, apoyaremos la ganadería con gestiones ante el Parlamento Autonómico para evitar la importación de carne...

-Area de Interior. Se mantendrán las luces públicas precisas, anulando las innecesarias en determinadas horas...

-Cultura. Fomentaremos la lectura y estudio en la Biblioteca Municipal. Pretendremos especial atención al Colegio Público de E.G.B., actividades culturales...

Finalment es comprometen a que els que resultin elegits, faran feina en firmesa i amb il·lusió, sense escatimar esforços ni falses demagògies, ni enganyar a ningú. Es el seu desig poder cumplir el programa per la prosperitat i ben estar del nostre poble.

Així doncs, en el punt 1.- de l'anterior article, son els cinc grups representats dins l'Ajuntament els que pensen dur endavant el teme, si bé amb algunes diferències.

En el punts 2.- 3.- 6.- 7.- i 11.- també hi hem d'afegir A.P., en canvi no coincideixen en els punt 4.- 5.- 8.- 9.- i 10.- i a més anota el programa d'A.P.: Liquidar les deutes, etz. la construcció d'una piscina fomentar la lectura i l'estudi a la Biblioteca Municipal, i donar especial atenció a les activitats culturals. Coincideix el programa d'A.P. amb algun punt dels diferents programes comentats a l'anterior article en: netejar les siquies, ajudar a l'esport base, a les entitats, al col·legi, contruir una piscina pública i evitar l'importació de carn, ja que eixó ha estat el que ha arruïnat la nostra ramaderia.

Valga doncs aquest según article per subsanar la falta del programa d'A.P. en el passat número.

Jaume Mola

HIPERTENSION ARTERIAL

Se define la hipertensión arterial como un estado permanente de cifras tensionales más alto de lo normal, no referimos a la tensión de la sangre; la presión que ejerce este líquido en el interior de la "venas"; deberíamos hablar de arterias, pero no odificaremos el vocablo para no crear confusión.

Son muchos los estudiosos que han querido meter el hocico en el tema y casi todos publicaron su opinión a la hora de dictar una cifras normales de tensión; se publicaron formulas, métodos y demás sistemas bastante erróneos. Algunos de mis pacientes, todavía desarrollan la formulita a ver si en su tensión está bien; está muy extendida la idea de que la mínima debe ser la mitad menos dos de la máxima, según esto un paciente que tiene 26 de máxima y 11 de mínima la tiene compensada no es así el asunto.

La tensión bien tomada da dos cifras, una alta y otra baja; la más alta es la máxima y la otra es la mínima. La máxima es aquella presión que alcanza la sangre al ser bombeada por el corazón; viene a ser la potencia que tiene un coche al estar acelerado; la mínima es la presión que queda en las venas cuando el corazón no empuja; el cortito momento en que se prepara para bombear; viene a ser la presión de la que parte el corazón cuando empieza a lanzar la sangre; en nuestro ejemplo es la fuerza que necesita un motor para mover la carrocería y vencer el roce de las ruedas, sin contar con la carga que le hemos puesto.

Dependiendo de la edad; para una persona de 65 años o más, la máxima no debe superar los 16 y la mínima los 9'5; si tiene 50 años ya baja a máximo normal 155/90, (nosotros decimos 15'5 /9). De todas formas esto no es matemático y más de un colega me lo haría corregir (subir o bajar); los últimos libros publicados

dan estas cifras y de hecho son las mas admitidas.

El por qué una persona tiene la tensión alta y otra no, aparte de estar muy discutido, es muy difícil de explicar y muchas veces no se llega a conocer el verdadero causante, nos limitaremos a dar unos consejos que es mi intención; orientar al paciente y servirle de ayuda.

Sea por lo que fuere; " a l'amo en Joan o mestre Pep" tienen la tensión alta ¿i ara que feim?

En primer lugar saber que la tenemos alta. Hay gente que se la ha tomado una o dos veces en la vida y no es suficiente, hay que controlarla, aunque esté bien. El médico es quien sabrá si está o no alta y debe o no tratarle, nosotros sólo tenemos que ir a consulta dos-tres veces al año a tomar la tensión; principalmente después de los cuarenta años; si los papás o abuelos la tuvieron alta; a partir de los treinta hay que controlarse.

Una vez que el facultativo está seguro de estar ante una hipertensión impondrá el tratamiento que crea conveniente y aquí es donde radica el éxito; si el paciente cumple lo que se le indica, la tensión bajará; si el medicamento provoca algún tipo de molestia, no dejarlo sin permiso del galeno, o si se deja consultárselo en seguida.

Más de uno saldrá de una consulta diagnosticado de hipertensión y no podrá creer que no le hayan quitado la sal, sólo le habrán dicho que tenga cuidado, que coma menos sal, pero no dieta absoluta sin sal; se ha visto y comprobado que no es tan importante como para prohibirla del todo, exceptuando el caso de insuficiencia cardíaca (de la que hablaremos en otro tema).

Tener en cuenta que excepto algunos casos, que se curan, la medicación es para toda la vida; lo digo porque incluso facultativos de la era pasada, retiran el medicamento cuando

El campanar i les campanes

Conselleria de Cultura del Govern Balear
Associació de la Premsa Forana de Mallorca

EL CAMPANAR

Les campanes també anuncien

Com una figura gigantina, s'alça amunt el campanar, ben al mig de la vila de Sant Joan, com a testimoni perenne del quefer i dels esdeveniments que al llarg dels anys i dels segles s'han anat succeint.

Un campanar que es va construir entre les edificacions de la primera i la segona església a finals del segle XVI i a principis del XVII ja que en una visita pastoral que data de 1657 el bisbe ja inclou una pujada al campanar.

El campanar tenia un acabat disforjo que sortia part damunt de l'edifici de l'església fins i que la reforma que inicià l'Econom Mas l'any 1927, al esser la taulada del temple més alta que l'anterior, el campanar quedà un poc baix i gairabé sols sobresortien els vuit finestrals de més amunt i dels vuit d'abaix tans sols d'onen la claror de l'il.luminació a la nit, les dues del carrer major i les quatre de la part del carrer de Palma, aixó també dificulta la perfecta captació dels sons de les campanes a la part alta de la vila.

La cuculla piramidal actual es va construir a partir de la mitat del segle passat, col·locant-li un penell que tal volta afavorí el que en el mes d'octubre de 1972 un llamp va fer redolar la bolla de la cuculla i afortunadament la grossa pedra no produí desgràcies personals en la seva caiguda al carrer.

Poc temps després els mestres d'obra Bauça Nigorra (els Cotonets) montaren una bastimentada i altre volta hi col·locaren una bolla similar amb un parallamps, així com també algún dels escalons

la tensió està bien; la actuación es muy lógica. Si la presión está bien ahora, por qué seguir tomando tabletas. Es una verdad como un templo, pero más lógica y verdad es la espuesta: se estás bien, es porque tomas medicación ya que antes estaba alta. Nuestro pueblo está repleto de chicas guapisimas, ¿es necesario o no arreglarse para seguir siendo guapas? Vds. saben la respuesta.

Una vez controlada la tensión y haber jurado ante la Biblia de tomar las pastillitas, quedan otros requisitos: hay que tomarla a menudo según indique al galeno porque pueden sufrir importantes variaciones y hay que ajustar el medicamento, no dejar de pasar por el ambulatorio o las monjas a tomarla.

Muchas veces, en el seno de una tensión alta, se encuentra un aumento de colesterol o de ácido úrico o de azúcar que a veces necesitara otro medicamento, dejad que os piquen las venas de ves en cuando para efectuar los análisis.

La hipertensión puede dar complicaciones, a veces muy severas, incluso mortales y todo se evita con un tratamiento y control adecuado, esto depende de vosotros y de la ayuda del médico.

TONI

SUMARI

De per la vila
Creu d'En Revull
Prehistòria del nostre futbol
Miquel Bauça Bardissa
Insistim - Falta informació
Hipertensión arterial
El campanar i les campanes
Intercanvi cultural

que estaven romputs. Abans de que es produís aquest incident foren colocades al campanar uns alta-veus que conectats amb l'amplificador de la Casa de la Vila serveixen per anunciar notícies i així desaparegueren les crides del saig pels cantons del poble.

En el campanar hi ha també un rellotge que avui el seu tocar de les hores està connectat amb la campana vella.

Les campanes

Actualment son tres les campanes que estan en ús al campanar sa "vella o mitjancera" ala que hi està connectat el rellotge; duu les incipcions següents. "INTER NATOS MULIERUM NON SURREXIT MAJOR IOANNES BAPTISTA", "Franciscus Cardell et Antonius Ivan me facerunt 1807".

Te un pes aproximat de 700 Kg. i esta situada a la part del carrer de Palma.

Poc temps després d'esser anomenat "Cura Regente" de la Parròquia el santjoaner Francesc Mas i Galmés, l'any 1920 caigué una de les campanes i es va fer malbé, però l'esperit emprenedor d'aquell gran homo va fer que

no tan sols l'arreglàs sino que en va fer construir una altre coneguda avui com "sa grossa" de gairebe una tonalada. Data de l'any 1924 i junt alb la de vespres costaren aleshores 7000 duros; duu el nom de "SAN ANTONIO" i l'inscripció següent: "SIENDO CURA REGENTE DON FRANCISCO MAS", "Moises Diez-Palencia. Año 1924".

Està situada a la part del carrer Major. Per pujar-la al campanar es col.locaren ternals i bastiments davant Can Tronca i al campanar, fou una tasca feixuda i laboriosa degut al seu considerable pes.

"Sa de vespres" fou arreglada l'any 1924 quan es construí la campana grossa, com hem dit abans. Es la més petita de les tres i pesa uns dos-cents Kg. En el seu capçal duu la data de l'any 1879 i les inscripcions de la campana son les dels seu constructor al igual que la grossa "Moises Diez-Palencia 1924", "INMACULADA CONCEPCION - ALABAT SIA DEU".

Està situada a l'altre cantó del carrer de Palma.

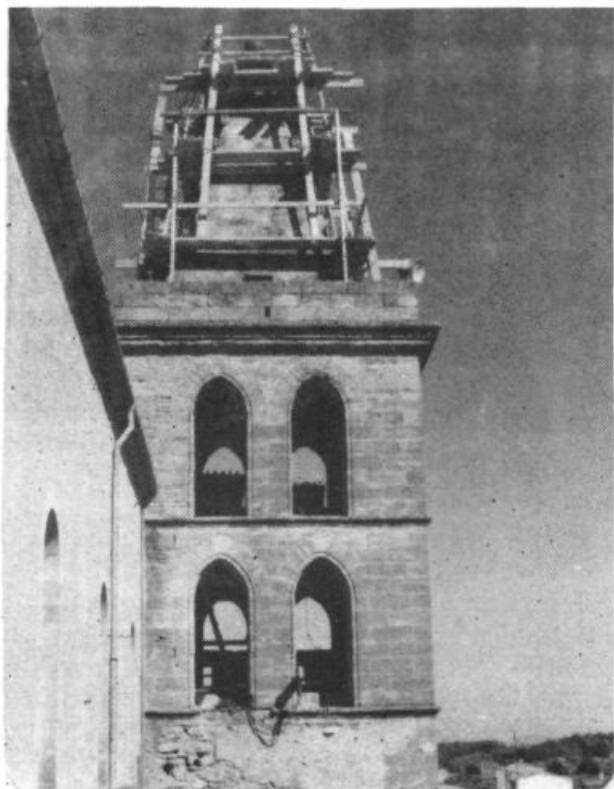
També s'emplea, si be no està al campanar, la que en deim "es culis" que toca moments abans de començar les misses i està dins la sacristia.

Altres campanes que no s'empleen son "sa petita" situada al campanar que també li diuen "s'esquerdada"; data de l'any 1832 i duu les següents inscripcions: "INMACULADA CONCEPCION DE MARIA", "hizo Francisco Cardell", pesa una cinquantena de Kg.

Fora del campanar a n'el museu situat a la part alta del temple, es troben una campaneta que durant anys donà les beteiades del rellotge i la campaneta de missa que estava situada a l'anguila de les teulades amb un marc que li servia de suport, a la altura de l'altar major i es tocava amb uns corda desde la sacristia.

Fora del recitne de l'esglèsia parroquial a Consolació hi ha una campana també amb un marc que li serveis de suport per anunciar les misses que allà es celebren. Peò anys enrera

es tocava mentre els homes duïen els morts a braços a n'el sementiri i aquest tenia l'entrada per l'explenada del santuari, quan abans dels anys vint encara no hi havia l'entrada actual. Cal recordar que en aquell temps el clero i l'escolania acompanyava al mort fins als molins (a on es avui el Centre Sanitari), allà es despedia el difunt i llavors acabaven de tocar les campanes de l'església i començava a tocar la de Consolació, a l'entretant els homes de la comitiva resaven el rosari i un dels qui s'oferien per resar davant era el "fuster Passol".

També es coneguda la campaneta que hi ha a l'entrada de la capella al convent de les monges, per quant gairebé tothom de petit ha passat per Ca Ses Monges.

El toc de les campanes

Cada una de les tocades era diferent segons el missatge que es volia donar i alguns d'ells senyalaven el començament i final de les tasques dels obrers; gairebé feien com les sirenes a les fàbriques.

Quan es tocaven les campanes,

la gent estav atenta i així sabien si hi havia un mort, un incendi, una missa o un ofici, etc. Quan al mig dia tocaven "l'Angelus" podies veure com la gent aturava tot el que feïe; els homes es treïen la boina o el capell i la cabellera o la calva polsosa o suada rebia alguna gratadeta; enrevoltats dels qui compartien la feina es posaven a resar les tres avemaries.

Abans anaven en carretó i tenien temps per tot; avui amb les presses, anar contra rellotge i els adelants, no hi ha temps per res, per això molts d'aquells costums avui ja pertanyen al passat.

Però aban d'entrar a coneixer alguns dels tocs, bo serà aclarir alguns conceptes:

Ventar les campanes, Equival a engronsar les campanes fins a deixar-les amb la boca cap al cel o assegudes.

Quedar: Assegudes les campanes el campaner les amolla i amb el seu impuls toquen fins que s'aturen.

Tocar la campana: Era la primer senyal del dia quan començava a clarejar i anunciava la primera missa.

Repicar: Tocar el mateix temps els batalls de les dues campanes majors i es venta la campana de vespres.

Tocar batallades: Es toca des de baix del campanar estirant una corda que està fermada al batall de la campana grossa.

Significat del toc de les campanes

Com hem dit abans el toc de la campana era la senyal del mati. Es tocava a batallades, molt poc a poc i el temps de resar un parenostre.

Tocar missa. Es fa amb la campana grossa mitja hora abans de cada missa i es toquen gairebé unes quinze batallades; abans es feia des de la sacristia amb la campaneta que avui està en el museu.

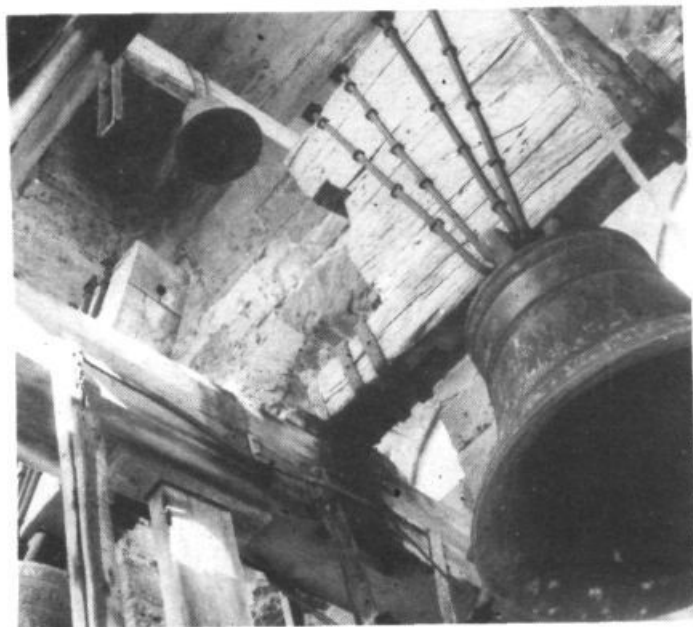
Tocar d'avemaries: Temps enrera aquest toc es feia al matí, mig dia i vespre; el més corrent

i que ha tengut més durada ha estat al mig dia i servia també com a senyal de aturar la feina i anar a dinar. La del matí era el començament de la tasca i la del capvespre, entrada de fosca, era el final. Eren unes batallades de la campana grossa de tres en tres.

Toc de vespres: Aquesta senyal a més del seu significat, el reso de vespres per part del clero, era l'hora en que els treballadors després d'haver dinat tornaven a la feina, es feia ventant la campana de vespres.

Tocar de foc: Eren unes batallades seguides i ràpides donant sensació d'alarma.

Tocar de mort: Es un toc que comença amb una "senyal" que consisteix en ventar la campana grossa, després batallades molt espaiades de les dues campanes majors, anant de poc a poc a més ràpit i al final tres o quatre tocs indicant si era homo o dona.

Després del senyal es començava a tocar de mort i consistia en ventar les campanes i deixar-les asseguades de major a menor per, el cap de mig hora, quedar i així comensava aquest ritual fúnebre.

Temps enrera es tocava durant tot el dia, cada hora; el temps que el mort era a la casa, excep-

tuant el vespre, aquesta feina la feia el campaner i l'intensitat de les tocadetes dependia de la categoria que li donaven al funeral.

També el dia de Tots Sants, es tocava tot el dia cada hora aquesta senyal funerària, inclús durant el vespre i la nit fins que a la matinada del dia següent, el dia dels morts, es començava el conventual (primera missa) en sufragi per tots els difunts de la parròquia.

Perque la vetla del campaner fos més grata s'el convidava a menjar bunyols, plat dols d'aquest temps de la tardor i d'aquesta diada.

Toc del combragar (viàtic):

Quan es duia el combragar al malalt a punt de morir, es tocava la campaneta de missa, abans d'organitzar-se la processó i llavors es tocava també de seguit l'extramunció, el senyal era 9 batallades pels homes i 8 per les dones, si la persona ja era morta sols se li administrava l'extremunció.

Pel carrer quan es duia el combregar, l'escolar tocava una campaneta anomenada es culis i la gent al passar la comitiva s'ajonellava adorant a Jesús i resava pel moribunt.

A més d'aquests tocs més coneguts, hem de contar amb el toc del credo, tots els divendres de l'any a les 3 de la tarda.

Tocar el Via-Crucis: els divendres de Setmana Santa.

Tocar el fas: El dijous, divendres i dissabte sant.

Tocar el saltiri: Es tocava a batallades i anunciava el rés de les tres parts de rosari en sufragi d'un difunt, a la tarda del diumenge. També es resava la diada de Tots Sants.

Tocar el rosari: Aquest toc ha estat substituït pel tocar de les misses del vespre.

Tocar d'albat: Es tocava quan moria un infant abans de l'edat de la raó.

Tocar la rodella: Anunciava les funcions litúrgiques dels divendres i dissabte sant i acompanyava amb el seu peculiar tocar

INTERCANVI CULTURAL

Dins el plà d'intercanvis culturals el grup de balls "Dansaires d'Iluro" de Mataró i "Aires de Pagesia" de Sant Joan, els santjoaners visitaren primer les terres catalanes i els passats dies 10, 11 i 12 d'octubre, els

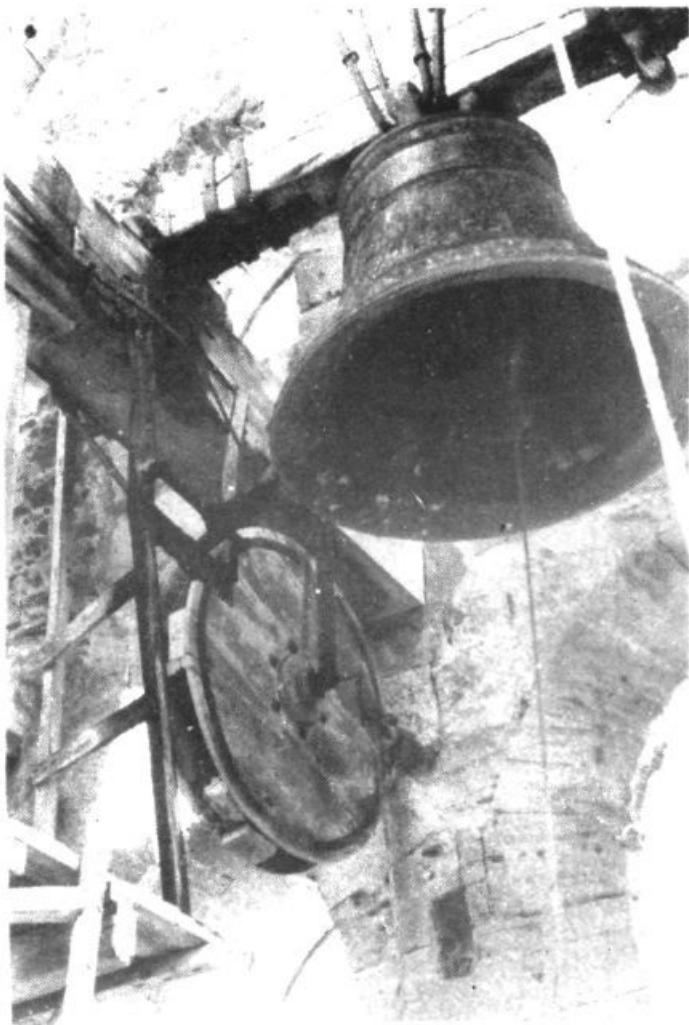
Dins el pla d'intercanvis culturals el grup de balls "Dansaires d'Iluro" de Mataró visità Mallorca els dies 10, 11 i 12 d'octubre. El grup santjoaner "Aires de Pagesia" visitaren primer les terres catalanes.

L'estada entre noltros dels mataronins, fou de lo més variada, tant climatològica com turística. Després d'una travessia en barco Barcelona-Palma molt moguda pel temporal, tengueren l'arribada tres quarts d'hora més tard de lo normal i durant la visita a la part antiga de Ciutat va ploure i més que rès, va fer molt de vent, tant que d'el palau episcopal queien teules com si d'una arruixada de petals de flors es tractás, no hi havia forma de sortir del carrer de Sant Bernat al Mirador. Una vegada salvada aquesta dificultat sense cap greu accident, exceptuant la caiguda d'una atlota i que el vent va prendre la tapa de l'objectiu de la camara fotogràfica a n'en Carles Costa, es va visitar detengudament la Catedral acompanyats i fent les explicacions oportunes el Canonge de la Seu Mn. Baltasar Coll, amb gran profusió de dates i anècdotes, totes molt interessants i que completaren els coneixements del grup que l'escoltava i seguia en tot moment.

Com excepció i en atenció als visitants, ens varen permetre visitar la Capella de la Trinitat, a on estan les urnes sepulcrales dels Reis de Mallorca Jaume II i Jaume III.

Per la nostra part volem agrair les atencions rebudes pel Canonge Baltasar Coll.

Tambe es va visitar el palau

les processons dels Dijous i Divendres Sant.

Aquestes notes ens moven a donar una pincellada o una recordança d'aquelles costums que encara perduren o han passat ja a l'història i que ens trasmeteren els nostres majors; així el toc alegre i vibrant de les campanes en les grans celebracions o el toc seriós en les desgràcies han guiat els asdeveniments de la vila.

Son també aquestes notes una col.laboració de la Premsa Forana de Mallorca amb la Conselleria de Cultura del Govern Balear.

Joan Jaume

del Consell Insular de Mallorca (antiga Diputació) i l'Ajuntament de Palma. Contunià la visita a diferents carrers comercials, S'Hort del Rei i Parc de la Mar. De camí cap a Sant Joan, parada al restaurant Ses Regates per dinar (alguns de sopes mallorquines), i arribar al poble allà les 4. Allotjament a les cases i a les 9 del vespre a la Casa de Cultura va tenir lloc una vetlada folklòrica per celebrar el XI aniversari del grup de balls local amb participació dels dos grups abans ementats. Encetà l'acte "Aires de Pagesia" que solament ballaren: Bolero d'es Vermar, Copeo d'es Plà, Bolero de Selva, Jota dels Enamorats, Parado de Valldemossa, Jota Mallorquina i Jota de Sant Joan.

El programa dels "Dansaires d'Iluro" fou: Ball de Bombers, Contradansa de Barcelona, Dansa de Pineda, Les Majorales, Ball de Punts, Ball de Panderos, Les Danses de Vilanova, La Disfressada, La Morisca, Dansa de Sant Antoni i Ballet de Deu. Tots aquests balls foren interpretats amb tota exactitut i elegància, gran profusió de vestuari i un saber estar damunt l'escenari com si de professionals es tractàs. Es un conjunt que fà honor a la seva anomenada i dona a comprendre perfectament la tècnica i professionalitat de totes les persones que hi treballen: Director, presentador, tècnic de sò, personal de vestuari, perruquera i maquillatge, així com el tècnic de llum que a Sant Joan no ha pogut fer la seva comesa per falta d'elements apropiats. A tots ells sense deixar-ne cap, acompanyants i també als que quedaren a Mataró (notarem a faltar els Senyors Soriano i la seva filla Nuria), molt agraits de la vostra visita i aportació dins el camp cultural.

A continuació ball de pagès per tothom, començà al pati per passar, degut a la pluja a dins el saló per acabar quant no plovia, tant a dins com a fora; aquesta

ballada va correr a càrrec del grup de Músics de "S'Estol d'es Picot" de Son Macià i el grup santjoaner. Una vegada acaba el ball, els participants foren convidats a una torrada a on s'allargà la vetlada fins molt avançada la nit.

Els cohets del diumenge dematí feren llevar la son a alguns i l'autocar després d'esperar que hi fossin tots, partí cap a Porto Cristo, Sa Coma, Cala Millor, Costa de los Pinos i Cala Ratjada, l'arribada a les 3 a Consolació i un típic dinar mallorquí d'arros i porcella rustida, i tot lo que hi sol haver després, ensaimades, coques d'ous, fruita, café i licors, feren que passàs la resta del dia molt aviat, el vespre visitaren Petra i ballarem a la plaça. Els més joves anaren a moure els ossos a Can Font i s'ho passaren molt bé.

El dilluns la gent fou més puntual a l'autocar i després de "besos y abrazos" cap a Palma a comprar més d'un quintar d'ensaimades i tot seguit a l'aeroport per tornar-sen cap a Barcelona.

Aquest primer intercanvi, segons opinió dels joves i dels seus familiars ha estat molt positiu i esparam que no sigui el darrer que realitzi el grup "Aires de Pagesia". Damunt aquest punt varem demanar a Carles Costa el seu pareixer i la contesta fou rapida i clara: Si el grup funciona i es fà feina es poden permetre aquestes eixides. I vull afegir que s'aconsegueix tot aixó si hi ha un grup de gent que treballi a la sombra, com vulgarment es diu, i a aquest grup de famílies hem de donar les gràcies per tot lo que fan en favor dels qui donen tot lo que saben a damunt l'escenari.

Un ballador